Programul în limba română al postului de radio 3ZZZ, Melbourne, Australia

Ben TODICĂ[**]

Key-words: *ethnic, radio, Australia, culture, diversity, experience*

1. Reflecţii asupra istoricului postului de radio 3ZZZ

Înăsprirea condiţiilor de viaţă din România a produs, la mijlocul anilor ’80, un fenomen de radicalizare a atitudinii comunităţii româneşti din Melbourne (Australia) împotriva regimului comunist din România şi împotriva acelor organizaţii şi personalităţi din Melbourne percepute ca având legături de colaborare cu regimul de la Bucureşti. Comunitatea ortodoxă română era îndeosebi divizată în privinţa opiniei asupra activităţii preotului paroh al Bisericii Ortodoxe Române, suspectat de legături strânse cu Consulatul României din Sidney şi cu organizaţia Securităţii româneşti.

Comitetul Asociaţiei Românilor din Victoria, care îl avea pe atunci preşedinte pe Nicolae Năstase, imigrant postbelic, şi ca secretar pe Ioan Gionea, a decis să iniţieze formarea unei noi biserici ortodoxe în Melbourne, sub denumirea de Biserica Ortodoxă Română Liberă, care să funcţioneze paralel cu biserica existentă în mod tradiţional. Primul preot al noii biserici a fost un imigrant român din Banatul Sârbesc. Slujbele se desfăşurau în fiecare duminică la Biserica Anglicană „St. James” din West Melbourne, cea mai veche biserică din Melbourne, construită în 1842.

În 1988, guvernul statului Victoria a decis înfiinţarea postului de radio 3ZZZ. Un enoriaş de origine basarabeană al Bisericii Române Ortodoxe Libere, dl Arkadie Moruzov, care activa şi în comunitatea rusă din Melbourne, a avut o sugestie pentru dl Ioan Gionea: comunitatea românească putea să aplice, la fel cu cea rusă, pentru participarea cu un program în limba română la Radio 3ZZZ. După consultarea mai multor membri ai comunităţii şi potenţiali redactori ai emisiunii, comunitatea românească a depus o cerere care i-a fost aprobată.

Cetăţenii din cadrul comunităţii româneşti care s-au înscris ca membri ai postului 3ZZZ au devenit automat şi membri ai Grupului Radio Român, al cărui prim preşedinte a fost ales dl Ioan (John) Gionea. Gionea s-a retras din comitet şi de

---

∗ În această rubrică publicăm informaţii din **Baza de Date a Diasporei Culturale Româneşti** de la Departamentul de istorie literară al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” – Filiala din Iaşi a Academiei Române. // In this section we publish information from **The Database of the Romanian Cultural Diaspora** of the Department of literary history from the “A. Philippide” Institute of Romanian Phiology – the Iasi Branch of the Romanian Philology.

∗∗ Scriitor, jurnalist, membru al postului de radio 3zzz, Melbourne, Australia.

BDD-A1096 © 2012 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:53:32 UTC)

la redacție în 1991 (președinții ulteriori au inclus pe Dan Rabinovici, George Pană, Cezar Cârstea, Adriana Rădulescu, Cristina Masala şi alții).

2. Data primei emisiuni

Prima mea emisiune s-a difuzat în 1993 şi a fost realizată împreună cu Cristian Crăciun. De fapt, într-un fel l-am înlocuit pe Carol Kalauz, care se mutase la Radio SBS (Special Broadcasting Service). Eu veneam la grupul românesc de la grupul olandez, unde lucram de ceva timp ca realizator tehnic. Mă angajasem la ei pentru că aveam nevoie de stagiatură după ce terminasem Institutul de Inginerie de Sunet SAE Melbourne. Mai târziu, George Pană, care era preşedintele grupului românesc, a auzit de mine şi m-a invitat să vin „la români". Am făcut-o cu mult drag şi cu entuziasm. Şi de atunci am realizat emisiuni împreună cu Dan Rabinovici, Cristian Crăciun, George Pană, Cezar Cârstea, Rozalia Cucu, Ileana Stan şi Eugen Ionescu, însă marea majoritate le realizez singur. În diferite ocazii de extremă urgență, i-am ajutat la partea tehnică pe cei mai mulți dintre redactori.

Am stat, ani de-a rândul, nopți întregi, ca să-l înregistrez prin telefon pe corespondentul nostru Nae Georgescu din Bucureşti, care ne transmitea cu vocea lui de neuitat ştirile la zi de acasă. Activitatea mea privind conducerea grupului a trebuit să rămână neconsemnată pentru că în Australia nu ai voie să faci parte din conducerea mai multor grupuri media, or eu aveam şi programul de televiziune în limba română unde eram deja director.

3. Colaboratori de seamă

- Cristian Crăciun
- George Pană
- Dan Rabinovici
- Cezar Cârstea
- Eugen Ionescu
- Ileana Stan
- Rozalia Cucu
- Nae Georgescu (din țară)
- Radu şi Ela Satcău
- Sergiu Selian
- Anamaria Beligan, scriitoare de limbă engleză şi română
- Irina Pană, critic literar
- Florin Burhală, jurist
- Corin John Izvernariu, religie
- John Gionea

Prima emisiune-pilot a programului românesc al Radio 3ZZZ a avut loc în noiembrie 1988. Postul 3ZZZ a început să emită pe o bază permanentă pe lungimea de undă de 92.3 FM în luna iunie 1989. Programul românesc avea un format pe durata de 60 de minute pe săptămână şi era difuzat în fiecare sâmbătă, în intervalul orar 3–4 p.m. Redacția programului românesc al postului 3ZZZ era formată din 4

BDD-A1096 © 2012 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:53:32 UTC)

redactori care asigurau prin rotație (pe bază de voluntariat) realizarea emisiunii. O mențiune specială se cuvine pentru activitatea dlui Iris Rădulescu, care a lucrat în calitate de redactor şi de membru al Grupului Român Radio din Melbourne pe întreaga perioadă de aproape 25 de ani de la înființarea acestui program.

Istoricul Cristian Crăciun a fost redactor ocazional şi a colaborat cu reportaje pe teme de istorie, politică românească şi sport.

4. Rubrici ale emisiunii

O rubrică permanentă a programului era reprezentată de „Rubrica de ştiri" asigurată de Cezar Cârstea şi Mariana Crăciun. În rest, redactorii adoptau o structură la alegere:

– politică australiană: Iris Rădulescu, Dan Rabinovici;
– politică românească şi internațională: Ioan Gionea, G. Pană;
– comentarii pe teme de economie: Ioan Gionea, Eugen Ionescu;
– literatură şi viață artistică: I. Rădulescu, I. Gionea, G. Pană;
– teatru la microfon: Petru Gheorghiu-Dolj, I. Gionea, Harry Iser, Nicolae Giurgiuc, Cristian Crăciun şi Ben Todică;
– sport: Cristian Crăciun, G. Pană;
– interviuri: toți redactorii.

Partea tehnică a emisiunilor a fost asigurată de Cristinel Bogdan, Nelu Dumitru, Ion Gheorghiu, Carol Kalauz (care a făcut şi redactări de ore), Tiberiu Suciu, Călin Traian, Ştefan Gheorghiu, Cătălin Enache şi Ben Todică (care a fost şi redactor).

Printre colaboratorii de seamă ai programului se numără:

– Anamaria Beligan, scriitoare de limbă engleză şi română;
– Irina Pană, critic literar;
– Florin Burhală, jurist;
– Petru Gheorghiu-Dolj, actor;
– Harry Iser (sport);
– Silviu Iser (diverse, cultural);
– Stefan Ciochia (scrieri personale);
– J. Biterfeld (în 1994, rubrica medicală);
– Vladimir Nichita (poezie);
– Adrian Cernock;
– N. Sirius;
– I. Turcu;
– Nae Georgescu şi I. Papuc (din țară) şi alții.

Înființarea Grupului Radio Român din 1988 a avut darul să umple un oarecare vid informațional, cultural şi politic din cadrul comunității româneşti din Melbourne. La acea vreme, comunitatea era divizată în mici grupări (multe cu caracter religios sau sportiv), care operau în izolare, nu colaborau, se subminau unele pe altele şi trăiau într-o atmosferă patriarhală, departe de realitatea din țară. Pe atunci, comunitatea românească din Melbourne suferea de o lipsă acută de informații din

BDD-A1096 © 2012 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:53:32 UTC)

țară. Aparatele de radio cu unde scurte erau foarte rare în Melbourne, așa că imigranții români nu aveau acces la ştirile de la „Europa Liberă” sau „Vocea Americii”. De asemenea, Internetul nu se dezvoltase încă şi nu existau programe româneşti TV.

5. Programul din care face parte

În 1988, guvernul statului Victoria a decis înființarea postului de radio 3ZZZ, finanțată în parte de membri cotizanți, din donații sau contribuții Radioton şi din vânzare de spațiu publicitar. Programul românesc al postului SBS, finanțat de guvernul australian, era sărac în privința ştirilor de calitate din țară şi era ticsit cu muzică populară şi uşoară.

Cei doi redactori ai programului românesc de ştiri de la Radio 3ZZZ depuneau un efort deosebit să colecteze ştiri proaspete de la posturi vestice cu programe despre România. Redactorii de emisiuni continuau această activitate prin comentarii şi analize mai ample. În perioada evenimentelor din decembrie 1989, un colectiv al programului radio românesc de la 3ZZZ (Iris Rădulescu, Cristinel Bogdan şi Nelu Dumitru) a asigurat informarea suplimentară a comunității române, în afara orelor obişnuite de program, cu emisii la miezul nopții.

Comunitatea română resimțea şi un oarecare vid cultural. În afara agapelor comunitare de sărbători, nu exista viață culturală şi artistică.

6. Subiecte abordate

Grupul Radio Român (GRR), pe lângă emisiunile săptămânale, care includeau şi comentarii despre viața literară şi artistică din România şi Australia, a inițiat două spectacole artistice care s-au bucurat de un bun succes comunitar: „Centenarul Eminescu” şi „Varietăți de Primăvară”.

6.1. „Centenarul Eminescu” (iunie 1989)

– Criticul literar dr. Irina Pană a prezentat aspecte despre viața şi opera poetului.

– Istoricul Cristian Crăciun a prezentat o perpectivă istorică a epocii în care a trăit poetul.

– Au urmat recitări din opera poetului, cu acompaniamentul muzical asigurat de Florin Rădulescu, fost pianist al Operei Române din Bucureşti.

– Spectacolul s-a încheiat cu melodia *Mai am un singur dor*, la care au participat în cor întregul ansamblu artistic şi audiența din sală (textul poeziei era tipărit pe ultima pagină a programului spectacolului, atât în română, cât şi în engleză).

6.2. „Varietăți de primăvară” (octombrie 1989)

Spectacolul a constat într-un program variat de recitări, muzică clasică (pianistul Florin Rădulescu şi harpista Margareta Gheorghiu), muzică populară românească, o scenetă clasică interpretată de tineri din comunitate şi sceneta *CFR* de I.L. Caragiale (cu Petru Gheorghiu, Ioan Gionea şi Nicolae Giurgiuc).

Dată fiind lipsa de interes a altor organizații sau atitudinea lor ambiguă față de situația politică din țară, GRR şi-a extins activitatea şi în acțiuni de lobby pe lângă

BDD-A1096 © 2012 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:53:32 UTC)

guvernul Victorian şi cel Federal, în sprijinul imigraţiei române în Australia, în special al refugiaţilor români din Ungaria. GRR a stabilit legături cu Uniunea Românilor Liberi, cu sediul la Londra, condusă de Ioan Raţiu şi a susţinut o serie de acţiuni de reîntregire a familiilor unor imigranţi români. La începutul anilor ’90, programul românesc a continuat să informeze asupra situaţiei reale a ţării sub regimul Iliescu (inclusiv prin corespondenţi ai programului de la Bucureşti), exprimând opinii critice asupra exceselor acestuia.

Odată cu extinderea relaţiilor cu formaţii artistice şi interpreţi din ţară, cu liberalizarea schimbului de informaţii şi cu normalizarea, măcar relativă, a situaţiei politice din România, GRR şi-a restrâns treptat activităţile, rezumându-se la o implicare specifică radioului. Au apărut noi redactori importanţi: Eugen Ionescu, Ben Todică, Ileana Stan, Daniela şi Florin Gheorma, Radu şi Ela Satcău, Sergiu Selian, Cătălin Enache, Petrică Gheorghiu, Camelia Florescu, Cristina Masala. Redactorul Eugen Ionescu a excelat prin intervierea unor importante personalităţi ale vieţii politice, economice şi culturale.

7. Intervievaţi importanţi

De la viitori preşedinţi sau regii unor ţări până la omul de rând. Îi amintim aici pe Majestatea sa Regele Mihai I al României, Emil Constantinescu, Dan Puric, Ilie Năstase, Nadia Comăneci, Tamara Buciuceanu, Alexandru Arşinel, Stela Popescu şi mulţi alţii. Intervievaţii mei mai importanţi au fost: europarlamentarul Petru Luhan, ambasadoarea Anca Visan, cosmonautul Dumitru Prunariu, reverend Tim Costelo, prof. Harry Cohn, prof. Ileana Costea (UCLA), regizorul Dan Puican, cineastul Vasile Bogdan, scriitorul american de origine română Petru Popovici, scriitorul George Anca, jurnalista Simona Pele, poeta Veronica Balaj, interpretul de muzică populară Tiberiu Ceia şi mulţi, mulţi alţii.

În cadrul emisiunilor în limba română, un loc aparte l-a avut promovarea tinerelor talente în diverse domenii: muzică, sport, artă, literatură etc. Prin profesionalismul şi dăruirea realizatorilor, prin diversitate şi amploare, programul românesc de la 3ZZZ a atras interesul românilor, numărul de ascultători mărindu-se treptat. Acest lucru l-am constatat şi prin reacţiile unor ascultători, care ne-au contactat, exprimându-şi sincer opiniile şi sugerându-ne anumite teme, subiecte şi abordări în interesul comunităţii. Am putea spune că publicul este un partener de încredere în demersul nostru, astfel emisiunile radioului au crescut calitativ.

Postul de radio 3ZZZ cuprinde în prezent 63 de grupuri etnice care transmit programe în 70 de limbi şi este finanţat prin abonamentele membrilor, donaţii, sponsorizări şi evenimente de colectare de fonduri, incluzând un Radioton anual. 3ZZZ primeşte şi unele fonduri de la guvern, dar redactorii de emisiuni lucrează pe bază de voluntariat. Audienţa săptămânală totală a postului este estimată la 400 000 de ascultători.

Din octombrie 2000, programele 3ZZZ pot fi audiate în restul Australiei şi al lumii prin intermediul Internetului: http://www.3zzz.com.au/. Mai multe informaţii despre acest post de radio: http://www.3zzz.com.au/about-us/.

BDD-A1096 © 2012 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:53:32 UTC)

The Romanian Language Program of 3ZZZ Radio Station, Melbourne, Australia

Radio 3ZZZ, the largest ethnic community station in Australia, is on the air since June 1989. Located at 92.3 FM, 3ZZZ broadcasts 24 hours a day from Fitzroy, Melbourne within the Geelong metropolitan area. Providing services to 400,000 weekly listeners, the station can be heard in Australia, as well as around the world via Internet. The Romanian Radio Group, a team of enthusiasts, believes that cultural diversity means originality and integration. Australians of Romanian origin, we wish to preserve inherited traditions, beliefs, aspirations and previous experiences, as well as transmit our mother tongue and culture to new generations.

3ZZZ station is financed through subscriptions, donations, sponsorship, fundraising events, and special activities such as the annual Radioton. It also receives government funding through the Community Broadcasting Foundation. Subsidized by more than 5,000 financial members belonging to 63 Melbourne ethnic groups, the station's nearly 400 volunteers are able to broadcast in one of the seventy ethnic languages.

Listen to us on Saturday at 3:00 pm for an hour of news, music and socio-political comments!

BDD-A1096 © 2012 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:53:32 UTC)